Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MANUELA CAMPOSA SANCHEZ-BORDONE,
predstavljeni 11. februarja 2021 [1]

Zadeva C-39/20

Staatssecretaris van Financiën
proti
Jumbocarry Trading GmbH

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Hoge Raad der Nederlanden (vrhovno sodišče Nizozemske))

„Postopek predhodnega odločanja – Rok za obvestilo o carinskih dolgovih – Zadržanje teka roka za obvestilo – Zastaranje carinskega dolga – Časovna veljavnost določbe, ki določa razloge za zadržanje – Načelo pravne varnosti – Načelo varstva legitimnih pričakovanj“

1. Leta 1992 se je zakonodajalec Skupnosti odločil, da bo združil do takrat razpršene določbe carinskega prava v eno samo besedilo. Rezultat je bila Uredba (EGS) št. 2913/92 o carinskem zakoniku Skupnosti (v nadaljevanju: CZS). [2]

2. CZS je bil naknadno večkrat spremenjen, dokler ni bil razveljavljen z Uredbo (EU) št. 952/2013, [3] s katero je bil sprejeti „carinski zakonik Unije“ (v nadaljevanju: CZU).

3. V skladu s členom 288 CZU se nekatere njegove določbe uporabljajo od 30. oktobra 2013, medtem ko se druge uporabljajo šele od 1. maja 2016. [4] Med temi zadnjimi sta člena 103 in 124 CZU v zvezi z zadržanjem teka roka za obvestilo o carinskem dolgu oziroma o ugasnitvi tega dolga.

4. Hoge Raad der Nederlanden (vrhovno sodišče Nizozemske) je pri Sodišču vložilo predlog za sprejetje predhodne odločbe, da bi to razložilo člena 103(3)(b) in 124(1)(a) CZU.

5. S svojima vprašanjema želi predložitveno sodišče skratka izvedeti, ali lahko določba CZU zadrži tek zastaralnega roka carinskega dolga, čeprav je ta rok še vedno tekel, s čimer bi se dan, ko so carinski organi lahko dolžnika obvestili o tem dolgu (in ga izterjali), zamaknil na datum, ki bi bil po datumu, ko bi ta dolg v skladu s CZS zastaral.

1 Jezik izvirnika: španščina.

2 Uredba Sveta z dne 12. oktobra 1992 o carinskem zakoniku Skupnosti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 2, zvezek 4, str. 307).

3 Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. oktobra 2013 o carinskem zakoniku Unije (UL 2013, L 269, str. 1; popravek v UL 2013, L 287, str. 90).

4 V skladu z njenim členom 287 je CZU začel veljati 30. oktobra 2013, torej dvajset dni po njegovi objavi v UL z dne 10. oktobra 2013. Člen 288 natančno določa, kateri členi se uporabljajo od 30. oktobra 2013 in kateri od 1. maja 2016.

I. Pravo Unije

A. Carinski zakonik Skupnosti (CZS)

6. Člen 221(1), (3) in (4) določa:

„1. Znesek dajatev se mora dolžniku takoj po vknjižbi [carinskega dolga] v skladu z ustreznimi postopki sporočiti.

[…]

3. Po poteku treh let od datuma, ko je carinski dolg nastal, se dolžniku ne pošlje obvestilo. Ta rok se odloži [zadrži] z dnem [od dneva], ko je vložena pritožba v smislu člena 243 za toliko časa, kolikor traja pritožbeni postopek.

4. Če je carinski dolg posledica dejanja, ki je bilo v trenutku, ko se je zgodilo, zavezano sprožitvi kazenskega postopka na sodišču, se lahko znesek, opredeljen z veljavnimi določbami, sporoči dolžniku po izteku triletnega roka iz odstavka 3.“

B. Carinski zakonik Unije (CZU)

7. Člen 22(6) določa:

„6. Preden carinski organi sprejmejo odločbo, ki bi imela negative posledice za vložnika, mu sporočijo razloge, na katerih nameravajo utemeljiti svojo odločbo, ta pa ima možnost, da izrazi svoje stališče v predpisanem roku, ki teče od dne, ko zadevno sporočilo prejme oziroma se šteje, da ga je prejel. Po preteku tega roka se vložnika ustrezno obvesti o odločbi.

8. Člen 29 določa:

„Razen ko carinski organi nastopajo v vlogi sodnih organov, se člen 22(4), (5), (6) in (7), člen 23(3) ter členi 26, 27 in 28 uporabljajo tudi za odločbe, ki jih carinski organi sprejmejo brez predhodnega zahtevka zadevne osebe.“

9. Člen 103(1) in (3), začetek in točka (b), določa:

„1. Po poteku treh let od dne, ko je carinski dolg nastal, se dolžnik o njem ne obvešča.

3. Tek rokov, določenih v odstavkih 1 in 2, se zadrži, kadar:

[…]

(b) carinski organi dolžnika v skladu s členom 22(6) obvestijo o razlogih, zaradi katerih ga nameravajo obvestiti o carinskem dolgu; tek rokov se zadrži od dne tega obvestila do konca obdobja, v katerem ima dolžnik možnost, da izrazi svoje stališče.“

10. Člen 124(1), začetek in točka (a), določa:

„1. Brez poseganja v veljavne predpise v zvezi z neizterjavo zneska uvozne ali izvozne dajatve, ki ustreza carinskemu dolgu, v primeru sodno ugotovljene plačilne nesposobnosti dolžnika carinski dolg pri uvozu ali izvozu ugasne:

(a) kadar v skladu s členom 103 dolžnik ne more več biti obveščen o carinskem dolgu;

11. Člen 288 določa:

„1. Členi 2, 7, 8, 10, 11, 17, 20, 21, 24, 25, 31, 32, 36, 37, 40, 41, 50, 52, 54, 58, 62, 63, 65, 66, 68, 75, 76, 88, 99, 100, 106, 107, 115, 122, 123, 126, 131, 132, 138, 142, 143, 151, 152, 156, 157, 160, 161, 164, 165, 168, 169, 175, 176, 178, 180, 181, 183, 184, 186, 187, 193, 196, 200, 206, 207, 209, 212, 213, 216, 217, 221, 222, 224, 225, 231, 232, 235, 236, 239, 253, 265, 266, 268, 273, 276, 279, 280, 281, 283, 284, 285 in 286 se uporabljajo od 30. oktobra 2013.

2. Razen členov iz odstavka 1 se členi uporabljajo od 1. junija 2016."

C. Delegirana uredba (EU) št. 2015/2446[5]

12. Člen 8(1) določa:

„1. Rok, v katerem lahko vložnik izrazi svoje stališče pred sprejetjem odločbe, ki bi imela zanj negativne posledice, znaša 30 dni."

II. Dejansko stanje, spor in vprašanji za predhodno odločanje

13. Družba Jumbocarry Trading GmbH (v nadaljevanju: Jumbocarry) je družba s sedežem v Nemčiji. 4. julija 2013 je na Nizozemskem deklarirala pošiljko izdelkov iz porcelana za sprostitev v prosti promet. Pri tem je kot državo porekla izdelkov navedla Bangladeš, zaradi česar je uporabila ničodstotno preferencialno carinsko stopnjo.

14. Inspecteur van de Belastingdienst (inšpektor davčne uprave, v nadaljevanju: Inspecteur) je menil, da je bilo potrdilo o poreklu napačno, in je družbo Jumbocarry Trading 1. junija 2016 pisno obvestil, da namerava carine naknadno izterjati po 12-odstotni običajni stopnji. V istem obvestilu ji je sporočil, da ima možnost izraziti svoje stališče v roku 30 dni.

15. Uprava je 18. julija 2016 družbi Jumbocarry vročila plačilni nalog za plačilo carinskega dolga.

16. Družba Jumbocarry je to odločitev izpodbijala pred rechtbank Noord-Holland (sodišče prve stopnje Severne Holandije, Nizozemska), ki je odločilo njej v prid, saj je menilo, da je carinski dolg že zastaral, ker so pretekla tri leta od njegovega nastanka (4. julija 2013).

17. Inspecteur je sodbo prve stopnje izpodbijal pred gerechtshof Amsterdam (pritožbeno sodišče v Amsterdamu, Nizozemska), ki je njegovo pritožbo zavrnilo s sodbo z dne 27. februarja 2018.

5 Delegirana uredba Komisije z dne 28. julija 2015 o dopolnitvi Uredbe (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta o podrobnih pravilih v zvezi z nekaterimi določbami carinskega zakonika Unije (UL 2015, L 343, str. 1; v nadaljevanju: Delegirana uredba).

18. Staatssecretaris van Financiën (državni sekretar za finance, Nizozemska) je vložil kasacijsko pritožbo pri Hoge Raad der Nederlanden (vrhovno sodišče Nizozemske), ki je, ker je dvomilo glede časovnih učinkov nekaterih določb CZU, Sodišču predložilo ti vprašanji za predhodno odločanje:

„1. Ali se člena 103(3)(b) in 124(1)(a) Uredbe (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. oktobra 2013 o carinskem zakoniku Unije uporabljata za carinski dolg, ki je nastal pred 1. majem 2016 in do takrat še ni zastaral?

2. Če je odgovor na prvo vprašanje pritrdilen: ali načeli pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj nasprotujeta uporabi teh členov?“

III. Postopek pred Sodiščem

19. Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe je bil na Sodišču vložen 27. januarja 2020.

20. Družba Jumbocarry, nizozemska vlada, Komisija, Svet in Parlament so predložili pisna stališča.

21. Sodišče je strankam in intervenientom v postopku predhodnega odločanja postavilo nekatera vprašanja, na katera je bilo treba odgovoriti pisno,[6] v zvezi z naslednjim:

– V zvezi z morebitnim vplivom ugotovitev, ki izhajajo iz sodbe Sodišča z dne 5. decembra 2017, M. A. S. in M. B., zlasti v točki 42,[7] na ta spor.

– V zvezi s tem, da se za sporni carinski dolg šteje, da je posledica dejanja, ki je v trenutku, ko se je zgodilo, lahko pripeljalo do kazenskih postopkov, s sklicevanjem na sodbo z dne 19. oktobra 2017, A[8] (točke od 54 do 62).

– V zvezi s podobnostjo med obvestilom, določenim v členu 22(6) v povezavi s členom 29 CZU, in obvestilom v členu 221(3) CZS, ki pretrga triletni zastaralni rok v skladu s sodbo z dne 10. julija 2019, CEVA Freight Holland[9] (točke 43, 45, 46 in 48).

IV. Analiza

A. Uvodne ugotovitve

22. Preden se lotim odgovora Hoge Raad der Nederlanden (vrhovno sodišče Nizozemske), bom najprej pojasnil vprašanja, ki jih je Sodišče postavilo strankam in intervenientom v postopku predhodnega odločanja.

23. S temi vprašanji Sodišča se ne dvomi o dejanskem stanju, opisanem v predložitveni odločbi.[10] Nasprotno, s tem ko se sprejme, se omogoči, da se predložitvenemu sodišču predstavi vidik prava Unije, ki se ne ujema ravno s tistim, ki ga predložitveno sodišče obravnava.

6 Odgovorili so nizozemska vlada, Komisija, Svet in Parlament (družba Jumbocarry torej ni).

7 C-42/17, EU:T:2017:936; v nadaljevanju: sodba Taricco II. Če se točka 42 te sodbe konkretno sklicuje na „sodbo Taricco, točka 57, in na sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, navedeno v tej točki“, se vprašanje Sodišča razteza implicitno na posledice sodbe z dne 8. septembra 2015, Taricco in drugi (C-105/14, EU:C:2015:555; v nadaljevanju: sodba Taricco I), za to zadevo.

8 C-522/16, EU:C:2017:778; v nadaljevanju: sodba A.

9 C-249/18, EU:C:2019:587; v nadaljevanju: sodba CEVA.

10 Kot je spomnilo Sodišče v sodbi z dne 2. aprila 2020, Coty Germany (C-567/18, EU:C:2020:267, točka 22), „[k]er je samo predložitveno sodišče pristojno za ugotovitev in presojo dejanskega stanja zadeve, ki mu je predložena v odločanje, mora Sodišče načeloma svojo preučitev omejiti na elemente, za katere se je predložitveno sodišče odločilo, da mu jih predloži, ter tako upoštevati položaj, ki ga to sodišče šteje za ugotovljen“.

24. Nič Sodišču ne preprečuje, da bi nacionalnemu sodišču podalo smernice – ki temeljijo na navedbah iz spisa in predloženih stališčih – o zadevah, ki se v predlogu za sprejetje predhodne odločbe ne obravnavajo, če meni, da je to lahko koristno za izboljšanje sodelovanja s predložitvenim sodiščem.

1. Opredelitev dejanja, katerega posledica je carinski dolg, in posledice za zastaralni rok

25. V skladu s členom 221(4) CZS, „[č]e je carinski dolg posledica dejanja, ki je bilo v trenutku, ko se je zgodilo, zavezano sprožitvi kazenskega postopka na sodišču, se lahko znesek, opredeljen z veljavnimi določbami, sporoči dolžniku po izteku triletnega roka […] [od nastanka dolga]“.

26. Čeprav ta določba ali drugi odstavki člena 221 CZS niso uporabljali izraza *zastaranje*, je Sodišče štelo, da je triletni rok, na katerega se sklicujejo te določbe, pravzaprav rok za zastaranje carinskega dolga.[11]

27. Tako „v skladu z ustaljeno sodno prakso člen 221(3), prvi stavek, [CZS] določa *pravilo o zastaranju*, v skladu s katerim sporočila o znesku dolgovanih uvoznih ali izvoznih carin ni več mogoče posredovati po poteku roka treh let od dneva nastanka carinskega dolga“.[12]

28. V skladu z omenjenim členom 221(4) CZS se torej *zastaralni rok* za carinski dolg, ki ga je določil ta zakonik, ni omejil na tri leta, če je bil dolg „posledica dejanja, ki je bilo […] zavezano sprožitvi kazenskega postopka“.

29. Tako je presodilo Sodišče v zadevi, v kateri je bilo blago sproščeno v prosti promet nezakonito na podlagi carinske deklaracije, ki je temeljila na napačnih podatkih.[13]

30. Čeprav je sprostitev v prosti promet eden od razlogov za nastanek carinskega dolga ob uvozu, naštetih v členu 201 CZS, „ta ugotovitev ne more pomeniti, da ta dolg ni ‚posledica‘ – v smislu člena 221(4) carinskega zakonika – dejanj, kot so ta iz postopka v glavni stvari“.[14]

31. Zato je bil lahko rok, določen v členu 221(3) CZS, daljši od treh let, če je bilo dejanja, katerih posledica je bil carinski dolg, mogoče sodno preganjati.[15]

32. Isto pravilo z manjšimi spremembami je v členu 103(2) CZU.[16] V skladu s tem členom se rok za obvestilo, kadar carinski dolg nastane zaradi dejanja, zaradi katerega se lahko začne kazenski postopek, podaljša na najmanj pet let in največ deset let.

33. Predložitveno sodišče bi torej lahko, če mu poslovnik to dopušča,[17] ugotovilo, ali je v tej zadevi položaj podoben položaju, obravnavanem v sodbi A.

11 Dejansko zastara „izterjava carinskega dolga […], k[ar] je enakovredn[o] zastaranju samega dolga“ v skladu s sodbo z dne 23. februarja 2006, Molenbergnatie (C-201/04: EU:C:2006:136; v nadaljevanju: sodba Molenbergnatie, točka 42).

12 Sodbi z dne 17. junija 2010, Agra (C-75/09, EU:C:2010:352, točka 30), ki se sklicuje na sodbo Molenbergnatie, točka 39; in z dne 16. julija 2009, Snauwaert in drugi (C-124/08 in C-125/08, EU:C:2009:469, točka 28). V izvirniku ni v ležečem tisku.

13 Sodba A. V tej zadevi je družba s sedežem v Nemčiji dala pripraviti več deklaracij za sprostitev blaga s poreklom iz Brazilije in Argentine v prosti promet na Nizozemskem. Nizozemski carinski organi so menili, da se je med več gospodarskimi subjekti ustvarila veriga transakcij, v kateri „je bila prvotna cena proizvodov, […] ki so bili kupljeni od neodvisnih južnoameriških dobaviteljev, ob naslednjih transakcijah umetno zvišana, tako da je bila uvozna cena CIF zadevnih proizvodov višja od sprožitvene cene, zaradi izognitve plačilu dodatnih dajatev iz uredb […]“ (točka 24). Sodišče je menilo, da „je treba v primeru, da te dodatne dajatve v celoti ali deloma niso bile pobrane zaradi predložitve napačnih podatkov, šteti, da je ta carinski dolg ‚posledica‘ – v smislu člena 221(4) carinskega zakonika – predložitve teh podatkov“ (točka 57).

14 Prav tam, točka 58.

15 Prav tam, točka 61.

16 Člen 103(2): „Kadar carinski dolg nastane kot posledica dejanja, zaradi katerega bi bil v trenutku, ko je bilo storjeno, mogoč kazenski pregon, se rok treh let, določen v odstavku 1, podaljša na najmanj pet let in največ deset let v skladu z nacionalnim pravom“.

17 Po navedbah nizozemske vlade v odgovoru na vprašanja Sodišča v okviru kasacijske pritožbe ni treba presojati, ali gre za ravnanja, ki se sodno preganjajo, če sodišči prve in druge stopnje tega nista ugotovili.

34. Vse kaže na to, da je glede na predložitveno odločbo torej tako, saj je Inspecteur v obvestilu družbi Jumbocarry 1. junija 2016 izrazil dvome glede dejanskega porekla deklariranega blaga in zatrjeval *napačnost*[18] potrdila o poreklu.

35. Če predložitveno sodišče potrdi, da je bilo dejanje, katerega posledica je bil carinski dolg družbe Jumbocarry, mogoče sodno preganjati, ta dolg, ki je nastal 4. julija 2013, še ni ugasnil zaradi zastaranja niti 1. junija 2016 (datum obvestila Inspecteur) niti 18. julija 2016 (datum plačilnega naloga).

36. V teh okoliščinah se ne bi bilo treba lotiti analize vpliva, ki naj bi jih glede na CZS ali CZU imela dejanja, ki so leta 2016 zadržala tek triletnega zastaralnega roka za carinski dolg. Naj ponovim, tega triletnega roka naj ne bi bilo mogoče uporabiti v obravnavani zadevi.

2. Obvestilo dolžniku v CZS

37. V skladu s členom 221(1) in (3) CZS je bilo treba znesek carine, ki so ga izračunali carinski organi takoj, ko so imeli na voljo potrebne podatke,[19] „z ustreznimi postopki“ sporočiti dolžniku v največ treh letih od nastanka tega dolga.

38. Sodišče se je izreklo o tem *obvestilu* in je v zvezi z njegovo obliko in vsebino navedlo, da „so pristojni državni organi dolžni zagotoviti obvestilo, ki omogoča carinskemu dolžniku, da se točno seznani s svojimi obveznostmi“.[20] Nasprotno pa ni bilo nujno, da se upoštevajo določena postopkovna pravila.[21]

39. Glede njegovih učinkov je Sodišče odločilo, da obvestilo dolžnika „v skladu s členom 221(3) [CZS] povzroči *prekinitev [pretrganje]* zastaralnega roka“, katerega iztek pomeni ugasnitev carinskega dolga.[22]

40. „Obvestili“, omenjeni, na eni strani, v členu 221(1) in (3) CZS in, na drugi strani, v členih 22(6), in 103(3)(b) CZU, imata pomembne stične točke. Ne ujemata se v vseh elementih,[23] lahko pa se v določenih okoliščinah štejeta za upravna akta z enakovredno vsebino, če se sprejme pristop, ki ga je uporabilo Sodišče pri razlagi prvega od teh členov.

41. CZS ni izrecno obravnaval, da mora biti dolžnik o upravnih odločitvah, ki bodo negativno vplivale na njegove interese, obveščen pred njihovim sprejetjem. Kot sem že pojasnil, je določal zgolj, da mora uprava z ustreznimi postopki obvestiti dolžnika o znesku dajatev, preden se izteče rok treh let od nastanka carinskega dolga.

18 Točka 2.3 predložitvene odločbe. V sodbi A, točka 45, je Sodišče ob sklicevanju na člen 201 CZS pojasnilo, da „[i]z te določbe izhaja, da je treba podatke, ki so pomenili podlago za sestavo carinske deklaracije, šteti za ‚napačne‘ v smislu te določbe, kadar povzročijo, da se zakonsko dolgovane dajatve v celoti ali deloma ne poberejo“.

19 Člen 217 CZS. Če se je plačljivi znesek dajatev ujemal z zneskom, navedenim na carinski deklaraciji, obvestilo ni bilo več potrebno in ga je nadomestila prepustitev blaga s strani carinskih organov (glej člen 221(2) CZS).

20 Sodba Molenbergnatie, točka 53. Torej je šlo za to, da se ugotovi, ali je bilo kot obvestilo sprejemljiv dokument, ki „[…] se […] v ničemer ne sklicuje na člen 221 [CZS] […] niti podrobneje ne določa, da gre za sporočilo dolžniku o znesku dajatev“, kot je oblikovano četrto vprašanje, ki ga je Sodišču postavilo predložitveno sodišče, povzeto v točki 24.

21 Prav tam, točki 53 in 54 ter točka 4 izreka.

22 Sodba CEVA, točka 47. V izvirniku ni v ležečem tisku.

23 Ne gre torej za avtomatično ali splošno izenačitev: v zvezi s to zadevo se strinjam z odgovorom Komisije na vprašanja Sodišča (točka 15 in naslednje). Kar predlagam, je analiza enakosti *v konkretnem primeru* glede na njegove edinstvene okoliščine.

42. Vendar je Sodišče menilo, da je bilo predhodno obvestilo v okviru CZS obvezno,[24] saj je dolžniku dalo možnost, da se izjavi in po potrebi pristojnemu organu omogočilo, „da učinkovito upošteva celoto upoštevnih elementov“.[25] To obvestilo, kot sem že spomnil, „je prekinilo [pretrgalo]“ zastaralni rok, ki velja za carinski dolg.[26]

43. Ker CZS ni izrecno določil obveznosti predhodnega obvestila dolžnika, ni obravnaval niti drugih vidikov, povezanih s tem, kot so načini za predložitev stališč ali rok za njihovo predložitev. Te zadeve so bile stvar nacionalnega prava ob upoštevanju načel učinkovitosti in enakovrednosti.

44. CZU pa že izrecno ureja obveščanje dolžnika, zato da lahko izrazi svoje stališče v obrambo svojih interesov.[27] V skladu s sodno prasko Sodišča glede CZS (in v določenem smislu kot protiutež priznanju pravice do obrambe)[28] člen 103(3)(b) CZU podeli temu dejanju uprave možnost zadržanja triletnega roka za obvestilo o dolgu, katerega *dies a quo* se ujema s trenutkom njegovega nastanka. Zadržanje traja do konca obdobja, v katerem ima dolžnik možnost izraziti stališče,[29] nato pa začne rok teči naprej.

45. Drugače povedano, zadržanje, določeno v členu 103(3)(b) CZU, doda trideset dni k trem letom, ki označujejo časovno omejitev za obvestilo o carinskem dolgu in se računajo od nastanka carinskega dolga. Tako dejansko pride do podaljšanja (časovno zelo omejenega) zastaralnega roka, po koncu katerega pravica uprave, da obračuna carinski dolg, ugasne.[30]

46. V tej zadevi je glede na navedbe predložitvenega sodišča Inspecteur 1. junija 2016 naslovil obvestilo na družbo Jumbocarry, da bi jo seznanil s tem, da namerava izterjati carinski dolg *a posteriori* in ga obračunati po 12-odstotni stopnji, ter ji je dal trideset dni, da izrazi svoje stališče.

47. Če je bilo zaporedje dogodkov tako, bi lahko zaradi uporabe zgoraj navedene sodne prakse predložitveno sodišče presojalo dva dejavnika, pomembna za spor:

– Prvi dejavnik je, da je bilo obvestilo s tako vsebino lahko primerno, da se dolžniku zagotovijo ustrezne informacije in se mu omogoči, da si polno obveščen zagotovi obrambo svojih pravic v smislu, kakor se je člen 221(3) CZS razlagal v sodbi Molenbergnatie.[31]

– Drugi dejavnik je, da naj bi to obvestilo prav tako na podlagi člena 221(3) CZS, kakor ga razlaga Sodišče,[32] sprožilo *pretrganje* (ali zadržanje) triletnega zastaralnega roka, ki začne teči od nastanka carinskega dolga.

24 Sodba z dne 3. julija 2014, Kamino International Logistics in Datema Hellmann Worldwide Logistics (C-129/13 in C-130/13, EU:C:2014:2041, točka 28 in naslednje).

25 Prav tam, točka 38: „Da bi se zagotovilo učinkovito varstvo zadevne osebe ali podjetja, je namen pravila zlasti v tem, da lahko popravita napako ali uveljavljata dejstva v zvezi z njunim osebnim položajem, ki govorijo v prid temu, ali bo odločba sprejeta ali ne oziroma bo imela tako ali drugačno vsebino“.

26 Sodba CEVA, točka 47. Sodba omenja „prekinitev [pretrganje]“ zastaralnega roka, vendar glede na sobesedilo morda ne gre za pretrganje v pravem pomenu besede (zaradi katerega bi začel ta rok teči znova), temveč bolj za „zadržanje“. Na „zadržanje“ zastaralnega roka zaradi vložitve pritožbe se je izrecno skliceval člen 221(3) CZS.

27 Kot splošno pravilo, „[p]reden carinski organi sprejmejo odločbo, ki bi imela negative posledice za vložnika, mu sporočijo razloge, na katerih nameravajo utemeljiti svojo odločbo, ta pa ima možnost, da izrazi svoje stališče v predpisanem roku, ki teče od dne, ko zadevno sporočilo prejme oziroma se šteje, da ga je prejel“ (člen 22(6) CZU). Glej tudi člen 29, ko odločitev carinskega organa ni bila sprejeta na zahtevek zadevne osebe.

28 Šlo je torej za to, da se prepreči, da bi carinski dolg ugasnil, če je bilo obvestilo vročeno skoraj na koncu roka. Glej spremembo 62 k členu 91 predloga Komisije, Poročilo o predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o carinskem zakoniku Unije, dokument A7-0006/2013, str. 47.

29 Člen 24(f) CZU je Komisijo pooblastil, da sprejme delegirane akte, da bi konkretno določila trajanje roka iz prvega pododstavka člena 22(6). Člen 8(1) Delegirane uredbe je določil rok trideset dni.

30 Glej opombo 11 teh sklepnih predlogov.

31 Točka 38 teh sklepnih predlogov. Svet se v odgovoru na vprašanja Sodišča strinja, ko potrdi to možnost za konkretne položaje (in torej na splošno).

32 Točka 39 teh sklepnih predlogov.

48. Triletni zastaralni rok bi bil torej zadržan (oziroma morebiti pretrgan) ne glede na to, kateri carinski zakonik bi se uporabil (CZS ali CZU), zaradi obvestila, ki ga je Inspecteur naslovil na družbo Jumbocarry 1. junija 2016, torej preden so se iztekla tri leta, računano od 4. julija 2013, torej dneva, ko je navedeni dolg nastal.

49. Ker je bil rok zadržan do konca obdobja, v katerem je dolžnik lahko izrazil svoje stališče, je v istem smislu verjetno,[33] da se niti na podlagi CZS na dan (18. julija 2016), ko je bil plačilni nalog vročen družbi Jumbocarry, niso iztekla tri leta (plus čas zadržanja) zastaralnega roka, po koncu katerega carinski dolg ugasne.

B. Podredno: vprašanji za predhodno odločanje

50. Vsekakor predlagam, da se na vprašanji za predhodno odločanje odgovori, če bi po analizi dveh zgoraj omenjenih elementov presoje,[34] predložitveno sodišče menilo, da še naprej potrebuje razlago pravil prava Unije, na katera se ti vprašanji nanašata.

1. Prvo vprašanje

51. Predložitveno sodišče izraža svoje dvome glede učinkov *ratione temporis* dveh pravil CZU, ki se v skladu s členom 288(2) CZU uporabljata od 1. maja 2016.

– Prvo pravilo se nanaša na zastaranje carinskega dolga (člen 103(3)(b) CZU).

– Drugo se nanaša na ugasnitev istega dolga (člen 124(1)(a) CZU), če dolžnika ni več mogoče obvestiti v skladu s členom 103 CZU.

52. Obrazložitev predložitvenega sodišča ter trditve strank in intervenientov v postopku predhodnega odločanja se vrtijo okrog opredelitve zadevnih določb kot postopkovnih pravil ali pravil materialnega prava. Nič nimam proti temu, da svojo analizo začnem s tega vidika.

a) Procesnopravna ali materialnopravna narava pravil, ki se uporabijo, in učinki te narave na ta spor

53. Stranki in intervenienti v sporu se sklicujejo na *klasično* sodno prakso Sodišča, ki pri odločanju o časovnem učinku novih pravil bodisi na obstoječe položaje bodisi na dokončne položaje razlikuje glede na to, ali gre za postopkovna pravila ali pravila materialnega prava.

54. V skladu s to sodno prakso se „postopkovna pravila običajno uporabljajo za vse spore, ki potekajo, ko ta pravila začnejo veljati, drugače kot pri pravilih materialnega prava, ki se običajno razlagajo tako, da se načeloma ne nanašajo na položaje, ki so nastali pred začetkom njihove veljavnosti“.[35]

33 Kot sem navedel v točki 43 teh sklepnih predlogov, je bila v skladu s CZS določitev roka za oblikovanje stališča v rokah nacionalnega zakonodajalca ob upoštevanju načel enakovrednosti in učinkovitosti.

34 Po mnenju Parlamenta postane predlog za sprejetje predhodne odločbe hipotetičen, če se sprejme kateri od teh dveh elementov presoje (točka 12 njegovega odgovora na vprašanja Sodišča).

35 Sodba Molenbergnatie, točka 31.

55. Sodišče je v zvezi s časovno veljavnostjo pravil materialnega prava svojo sodno prakso podrobneje razdelalo tako, da se: „[…] novo pravno pravilo uporablja od uveljavitve akta, v katerem je vsebovano, in da čeprav se ne uporablja za pravne položaje, ki so nastali in se v celoti končali pred to uveljavitvijo, pa se uporablja neposredno za prihodnje učinke položaja, ki je nastal v času veljave prejšnjega zakona, in za nove pravne položaje. Drugače – in ob upoštevanju načela prepovedi retroaktivnosti pravnih aktov – je le, če so novemu pravilu dodane posebne določbe, ki izrecno določajo njegovo časovno veljavnost“. [36]

56. Ta sodna praksa [37] dopušča določene odtenke glede na okoliščine. In sicer:

– Postopkovna pravila se na splošno uporabljajo od dneva, ko začnejo veljati.

– Pravila materialnega prava pa ne vplivajo na pravne položaje, ki so se v celoti končali, preden so začela veljati, razen če iz njihovega besedila, cilja ali sistematike ne izhaja, da jim je treba priznati tak učinek. [38]

– Kot izjemo od tega pravila je mogoče sprejeti primer, v katerem „je predpis Unije, ki se je nanašal na vzpostavitev celote predpisov za naknadno izterjavo carinskih dajatev, obsegal tako postopkovna pravila kot pravila materialnega prava, ki tvorijo neločljivo celoto in katerih posameznih določb glede njihovih časovnih učinkov ni mogoče obravnavati ločeno“. [39]

57. Če bi se sprejel pristop iz predložitvene odločbe ter stališč strank in intervenientov v postopku predhodnega odločanja, bi bilo treba analizirati (postopkovno ali materialno) naravo členov CZU, na katere se nanaša prvo vprašanje.

58. Rezultat te analize bi bil naklonjen ugotovitvi materialne narave teh določb, če se upošteva to, kar je Sodišče odločilo v sodbi Molenbergnatie. V skladu s to sodbo je treba za člen 221(3) CZS šteti, „da gre za določbo materialnega prava“. [40]

59. Da bi opredelilo ta člen kot pravilo materialnega prava, in ne kot postopkovno pravilo, je Sodišče upoštevalo učinke tega, da v roku treh let ni bilo obvestila (organov) glede zneska dolga, v povezavi z razlogi za ugasnitev tega dolga, naštetimi v členu 233 CZS: iz tega je sklepalo, da je, če so podane okoliščine, predvidene v obeh določbah, carinski dolg „zastaral in posledično ugasnil“. [41]

60. Ne glede na to, kakšno je mnenje (v teoriji), ki bi se lahko izrazilo glede teh trditev, [42] ni sporno, da se je Sodišče odločilo, da člen 221(3) v povezavi s členom 233 CZS opredeli kot pravilo materialnega prava.

36 Sodba z dne 7. novembra 2018, O'Brien (C-432/17, EU:C:2018:879, točka 27).

37 Mogoče jo je uporabiti tako na carinskem področju (glej zlasti sodbi z dne 12. novembra 1981, Meridionale Industria Salumi in drugi (od 212/80 do 217/80, EU:C:1981:270, točka 9), in z dne 9. marca 2006, Beemsterboer Coldstore Services (C-293/04, EU:C:2006:162, točke od 19 do 21), kot tudi na drugih področjih (glej, med drugim, sodbe z dne 29. januarja 2002, Pokrzeptowicz-Meyer (C-162/00, EU:C:2002:57, točki 49 in 50); z dne 11. decembra 2012, Komisija/Španija (C-610/10, EU:C:2012:781, točka 45), in z dne 7. novembra 2018, O'Brien (C-432/17, EU:C:2018:879, točki 26 in 27).

38 Sodba z dne 9. marca 2006, Beemsterboer Coldstore Services (C-293/04, EU:C:2006:162), točka 21: „materialnopravna pravila Skupnosti [je mogoče] izjemoma razlagati tako, kot da se nanašajo na primere, ki so bili nastali pred začetkom njihove veljavnosti, če iz njihovega besedila, cilja in sistematike jasno izhaja, da jim je treba priznati tak učinek (glej sodbe z dne 12. novembra 1981, Salumi in drugi (od 212/80 do 217/80, EU:C:1981:270, točka 9); z dne 15. julija 1993, GruSa Fleich (C-34/92, EU:C:1993:317, točka 22), in z dne 24. septembra 2002, Falck in Acciaidi Bolzano/Komisija (C-74/00 P in C-75/00 P, EU:C:2002:524, točka 119)“.

39 Sodba z dne 26. marca 2015, Komisija/Moravia Gas Storage (C-596/13 P, EU:2015:203, točka 36), s sklicevanjem na sodbo z dne 12. novembra 1981, Meridionale Industria Salumi in drugi (od 212/80 do 217/80, EU:C:1981:270).

40 Sodba Molenbergnatie, točka 42: „je treba glede člena 221(3) [CZS] šteti, drugače kot v odstavkih 1 in 2 tega istega člena, da gre za določbo materialnega prava in je torej ni mogoče uporabiti za izterjavo carinskega dolga, nastalega pred 1. januarjem 1994“.

41 Prav tam, točka 41.

42 Sodba Molenbergnatie je dober dokaz o težavah, ki se pojavijo, ko je treba začrtati *summa divisio* med postopkovnimi pravili in pravili materialnega prava, kar je razlikovanje, ki včasih spregleda neločljivo povezanost enih in drugih. To, kar člen 221(3) CZS neposredno ureja, so namreč (*postopkovne*) zahteve v zvezi z obveščanjem dolžnika, kot so rok, v katerem ga je treba obvestiti, in suspenzivni učinki vložene pritožbe, čeprav je (*materialna*) posledica prepozne vročitve tega obvestila zastaranje carinskega dolga.

61. To opredelitev je mogoče brez večjih težav prenesti na enakovredno določbo CZU: člen 103(3)(b) v povezavi s členom 124(1)(a) tega zakonika, ki ima enako vsebino kot člen 221(3) CZS.

62. Uporaba sodne prakse Molenbergnatie bi zato pomenila, da so določbe CZU, katerih razlaga se zahteva, določbe materialnega prava, zato se ne smejo uporabiti za carinske dolgove, nastale pred začetkom veljavnosti tega zakonika.

63. Vendar prepoved uporabe novih določb materialnega prava za dejanja, opravljena pred njihovim začetkom veljavnosti, velja, če gre za „pravne položaje, ki so nastali in se v celoti končali pred to uveljavitvijo“.[43] Vendar v obravnavanem primeru, v katerem je zastaralni rok še tekel, ne gre za to.

64. Kot pravilno poudarja predložitveno sodišče, je bil položaj dolžnika v zadevi, ki se je obravnavala v sodbi Molenbergnatie, dokončen. Carinski dolg družbe Jumbocarry Trading pa „1. maja 2016 še ni zastaral“.[44] Zato doda, da „se položaj zadevne osebe razlikuje od položaja, ki se preučuje v točki 41 sodbe Molenbergnatie“.[45]

65. Iz podatkov v spisu je namreč mogoče sklepati:

– Da je dolg družbe Jumbocarry nastal 4. julija 2013.

– Da se v trenutku, ki je drugačen od trenutka začetka veljavnosti, ko sta se začela uporabljati člena 103 in 124 CZU (torej 1. maja 2016),[46] triletni zastaralni rok za ta carinski dolg še ni iztekel. Do izteka roka bi prišlo 4. julija 2016, če ne bi prišlo, kot se je dejansko zgodilo, do zadržanja tega roka zaradi obvestila Inspecteur (1. julija 2016).

66. Skratka pravni položaj družbe Jumbocarry glede zastaranja njenega dolga ni bil dokončen, ko je nizozemska uprava zadržala triletni rok, ko je 1. junija 2016 (v skladu s členom 22(6) in 103(3), začetek in točka (b), CZU) sporočila razloge, iz katerih ga namerava obvestiti o carinskem dolgu.

67. V teh okoliščinah menim, da ni mogoče nasprotovati uporabi členov 103(3)(b) in 124(1)(a) CZU. Odgovor na prvo vprašanje za predhodno odločanje mora biti torej pritrdilen.

68. Isto rešitev potrjujejo podobna merila, ki izhajajo iz sodb Taricco I in Taricco II. Na prvo od teh sodb se je skliceval Parlament v svojem pisnem stališču, stranki postopka in drugi intervenienti v postopku predhodnega odločanja pa so lahko na predlog Sodišča podali navedbe v zvezi z učinki obeh.

b) Vpliv sodb Taricco I in Taricco II na to zadevo

69. V kazenski dogmatiki je ena od težav, o kateri se tradicionalno razpravlja, težava, ki izvira iz tega, da se z novim zakonom podaljšajo zastaralni roki za kazniva ravnanja, preden so se iztekli tisti, ki so veljali v trenutku storitve tega ravnanja.[47]

70. To podaljšanje povzroči težave pri njegovi analizi ob upoštevanju splošnega načela prepovedi retroaktivnosti *in peius* kazenskih zakonov. Taka prepoved je določena v členu 49(1) Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina).

43 Glej točko 56 teh sklepnih predlogov.

44 Točka 4.4.3 predložitvene odločbe.

45 Točka 4.4.3, *in fine*, predložitvene odločbe.

46 Glej člen 288 CZU, prepisan v točki 11 teh sklepnih predlogov.

47 Težave postanejo še večje, ko se določi, da kazniva dejanja, ki so do zdaj lahko zastarala, v skladu z novimi zakoni ne zastarajo.

71. Tezi, ki si stojita nasproti v zvezi s to zadevo, z nasprotnih stališč zagovarjata: (a) da za zastaranje, ki je začelo teči pred začetkom veljavnosti novega zakona, velja prejšnji zakon (*tempus regit actum*); in (b) da nič ne preprečuje zakonodajalcu, da podaljša zastaralni rok, vendar se nov rok (ki je daljši od prejšnjega) uporabi samo za kazniva dejanja, ki še niso zastarala v skladu s prejšnjim zakonom. [48]

72. Pri odgovoru na eno od vprašanj za predhodno odločanje v zadevi Taricco I se je Sodišče oprlo na sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s členom 7 Evropske Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane 4. novembra 1950 v Rimu, v katerem so določene pravice, ki ustrezajo pravicam, ki jih zagotavlja člen 49 Listine.

73. V skladu s to sodno prakso je Sodišče odločilo, da „podaljšanje zastaralnega roka in njegova takojšnja uporaba ne posegata v pravice, ki jih zagotavlja člen 7 navedene konvencije, saj te določbe ni mogoče razlagati tako, da preprečuje podaljšanje zastaralnih rokov, če očitana dejanja nikoli niso zastarala“. [49]

74. Generalna pravobranilka J. Kokott se je v svojih sklepnih predlogih v zadevi Taricco I tudi izrekla v tem smislu: „obdobje, v katerem se lahko izvaja pregon zaradi kaznivega dejanja, se lahko, dokler ne nastopi zastaranje, spremeni še tudi po storitvi kaznivega dejanja“. [50]

75. Sodba Taricco II je to izjavo potrdila, saj je štela za dopustno, da nacionalni zakonodajalec „podaljša zastaralni rok s takojšnjim učinkom, kar velja tudi za očitana dejanja, ki še niso zastarala“. Sodišče je še dodalo, da tako podaljšanje „načeloma ne posega v načelo zakonitosti v kazenskem pravu (glej v tem smislu sodbo Taricco [I], točka 57, in sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, navedeno v tej točki)“. [51]

76. Res je, da se nacionalna zakonodaja, na katero sta se nanašali sodbi Taricco I in Taricco II, razlikuje od zakonodaje, ki je tu predmet spora. Tam ni šlo zares za novo podaljšanje zastaralnega roka za kazniva dejanja, temveč za skrajšanje najdaljšega obdobja, v katerem se je ta rok lahko pretrgal, [52] kar je povzročilo, da se „izniči časovni učinek razloga za pretrganje zastaranja“. [53]

77. Prav tako je res, da se je Sodišče na podlagi predloga za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Corte costituzionale (ustavno sodišče, Italija) v zadevi Taricco II, lotilo sporne zakonodaje z drugega vidika kot v primeru sodbe Taricco I:

– V sodbi Taricco I je analiziralo obveznost italijanskega sodnika, da v kazenskem postopku zaradi kaznivih dejanj v zvezi s pobiranjem davka na dodano vrednosti ne uporabi nekaterih nacionalnih določb v zvezi s pretrganjem zastaranja kaznivih dejanj, ki so v povezavi z običajnim trajanjem postopkov v tej državi članici v praksi pomenile nekaznovanost storilcev teh kaznivih dejanj na škodo finančnih interesov Unije.

48 Na splošno je sprejeto, da če so se (prejšnji) roki že iztekli, se tisti, določeni v novem zakonu, ne smejo uporabiti.

49 Točka 57 sodbe Tarrico I. Sodna praksa Evropskega sodišča za človekove pravice, ki vsebuje ta odstavek, vključuje sodbe Coëme in drugi proti Belgiji (št. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 in 33210/96, točka 149, CEDH 2000-VII; Scoppola proti Italiji (št. 2), št. 10249/03, točka 110 in navedena sodna praksa, 17. september 2009, in OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos proti Rusiji, št. 14902/04, točke 563, 564 in 570 ter navedena sodna praksa, 20. september 2011.

50 Sklepni predlogi generalne pravobranilke J. Kokott (C 105/14, EU:C:2015:293, točka 120). V podporo tej trditvi je omenila „sodbo ESČP z dne 22. junija 2000 v zadevi Coëme in drugi proti Belgiji (zadeva št. 32492/96, *Recueil des arrêts et décisions* 2000-VII, točka 149)“.

51 Točka 42 sodbe Taricco II.

52 *Pretrganje* tega roka, kot pravni pojem, ki se razlikuje od *zadržanja*, je v skladu z italijansko zakonodajo določalo, da začne rok znova teči od dneva pretrganja. Vendar obdobje pretrganja v skladu s členom 161 kazenskega zakonika ni smelo preseči polovice (absolutnega) zastaralnega roka: reforma tega zakonika z zakonom št. 25/2005 je pomenila, da lahko pretrganje traja največ četrtino prvotnega roka. Posledica te zakonodajne spremembe je bila, da se je zlasti v zelo zapletenih preiskavah kaznivih dejanj, pri katerih so bile potrebne poglobljene preiskave, čeprav je bil zastaralni rok enak pred zakonom št. 25/2005 in po njem, pretrganje, povzročeno s sodnimi dejanji, znatno skrajšalo, zaradi česar je prišlo do nekaznovanosti. Zato je predložitveno sodišče trdilo, da sprememba člena 161, drugi odstavek, kazenskega zakonika, leta 2005 „s tem, da po pretrganju zastaranja omogoča, da se zastaralni rok podaljša zgolj za četrtino prvotnega roka, dejansko povzroči, da se zastaranje v večini primerov kazenskega pregona ne pretrga“ (točka 23 sodbe Taricco I).

53 Sodba Taricco I, točka 46.

– V sodbi Taricco II je pojasnilo trditve iz sodbe Taricco I,[54] ko je analiziralo obveznost neuporabe nacionalnih določb o zastaranju (ki imajo po navedbah Corte costituzionale (ustavno sodišče) v Italiji materialnopravno naravo)[55] v povezavi z načelom zakonitosti v kazenskem pravu.[56] Prav tako je pojasnilo naloge zakonodajalca in kazenskega sodišča, da odpravita položaj, v katerem nacionalni pravni red ne upošteva zahtev, ki izhajajo iz varstva finančnih interesov Unije, da bi se naložile učinkovite, sorazmerne in odvračilne sankcije.

78. Vendar se razlike, ki jih je mogoče zaznati med obema sodbama, ne odražajo v tem, kar je tu predmet razprave: veljavnost takojšnje uporabe novega zastaralnega roka, ki je daljši od prejšnjega, za dejanja, ki še niso zastarala.

79. Glede tega konkretnega področja se sodbi ujemata: točka 42 sodbe Taricco II brez zadržkov sprejema pojasnilo iz točke 57 sodbe Taricco I in hkrati sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, navedeno v sodbi Taricco I.

80. Če je torej mogoče, da novo pravilo podaljša zastaralni rok s takojšnjim učinkom za kazniva ravnanja, ki še niso zastarala, je še toliko bolj mogoče uporabiti to merilo, če gre za časovno omejeno zadržanje zastaralnega roka za carinski dolg (ki nima kaznovalne narave), preden se iztečejo tri leta, ki so v skladu s prejšnjo zakonodajo potrebna za to, da se šteje za zastaranega.[57]

2. Drugo vprašanje za predhodno odločanje

81. Drugo vprašanje za predhodno odločanje je napisano zelo jedrnato. Predložitveno sodišče želi vedeti, ali je „v primeru pritrdilnega odgovora na prvo vprašanje […]“ uporaba členov 103(3)(b) in 124(1)(a) CZU združljiva z načeloma pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj.

82. Parlament je interveniral v tem postopku, ker je menil, da se „zdi“, da predložitveno sodišče z drugim vprašanjem dvomi o veljavnosti dveh členov CZU, na katera se nanaša prvo vprašanje, čeprav ne izrecno.[58]

83. Vendar menim, da na podlagi besedila predložitvene odločbe drugega vprašanja ni mogoče opredeliti, kot da izpostavlja dvom glede veljavnosti teh določb prava Unije. Predložitveno sodišče se ne sprašuje o veljavnosti teh določb na splošno, temveč o tem, kako se s časovnega vidika uporabita za dani primer. Ni sporno, da na koncu odločbe namiguje na neuporabo člena 103(3) CZU, vendar to stori bolj v okviru posebnih okoliščin spora.

84. Predložitvena odločba utemeljuje sklicevanje na načeli pravne varnosti in varstva legitimnih interesov, saj „bi se lahko trdilo“, da na datum nastanka carinskega dolga (4. julija 2013) „ni bilo jasno niti zadevna oseba ni mogla predvideti, da se bo carinska zakonodaja spremenila na področju izterjave in zastaranja […]“.[59]

54 V skladu s sodbo Taricco I so nacionalna pravila o zastaranju odpravila učinkovitost in odvračilnost ukrepov, predvidenih za boj proti nezakonitim dejavnostim, ki so v nasprotju s finančnimi interesi Unije. Nacionalnemu sodišču zato ni bilo treba uporabiti navedenih nacionalnih določb, če je bilo to nujno za zagotavljanje polnega učinka prava Unije (točki 47 in 49).

55 Točka 27 sodbe Taricco II.

56 Corte costituzionale (ustavno sodišče) je poudarilo, da „se je Sodišče v sodbi Taricco [I] o vprašanju skladnosti pravila, navedenega v tej sodbi, s členom 49 Listine […] izreklo le v zvezi z načelom prepovedi retroaktivnosti[, vendar] naj ne bi preučilo drugega vidika načela zakonitosti v kazenskem pravu, in sicer zahteve, da morajo biti predpisi glede ureditve kazenskih sankcij dovolj natančni“ (točka 19 sodbe Taricco II).

57 Podobno se je izrekel Parlament, potem ko je predlagal uporabo točk od 54 do 57 sodbe Taricco I za to zadevo: „zahteve, ki izhajajo iz načela varstva legitimnih pričakovanj, so strožje v kazenskih zadevah kot v upravnih, kamor spada izterjava carinskega dolga“ (točka 42 pisnega stališča). Nizozemska vlada se v svojem odgovoru na vprašanja Sodišča strinja s to presojo (točki 5 in 6).

58 Točka 2 njegovega pisnega stališča.

59 Točka 4.7.2 predložitvene odločbe.

85. Predložitveno sodišče pa prizna, da je zakonodajalec Unije s sprejetjem členov 22(6) in 29 CZU okrepil pravni položaj dolžnika, saj mu je podelil pravico, na podlagi katere ima na voljo obdobje, da izrazi svoje stališče.[60] Povezava teh določb z zadržanjem zastaralnega roka v času, ko lahko izrazi stališče, ne pomeni tako poslabšanje položaja dolžnika, da bi moralo pripeljati do neuporabe člena 103(3) CZU.[61]

86. V skladu z ustaljeno sodno prakso „načelo pravne varnosti zahteva, da so pravna pravila jasna, natančna in imajo predvidljive učinke, da se lahko zadevne osebe znajdejo v položajih in pravnih razmerjih, ki izhajajo iz pravnega reda Unije“.[62]

87. Glede pravice uveljavljanja varstva legitimnih pričakovanj je Sodišče pojasnilo, da „ima pravico do sklicevanja na varstvo legitimnih pričakovanj, ki izhaja iz načela pravne varnosti, […] vsak posameznik, ki je v položaju, iz katerega izhaja, da mu je uprava Unije vzbudila utemeljena pričakovanja. Zagotovila, ki lahko [..] vzbudijo taka pričakovanja, so natančne, brezpogojne in usklajene informacije pooblaščenih in zanesljivih virov. Nasprotno pa se nihče ne more sklicevati na kršitev tega načela, kadar ni natančnih zagotovil, ki bi mu jih dala uprava“.[63]

88. Torej, prvič, nobeno od teh načel ne pomeni obveznosti, da se pravni red s časom ne spreminja. Pričakovanje, da zakonodaja ne bo deležna sprememb, bi bilo poleg tega še posebej neutemeljeno na področju, kot je carinsko, ki zahteva stalno prilagajanje.[64] Dober dokaz so zaporedne spremembe CZS od njegovega sprejetja leta 1992 do njegove razveljavitve z Uredbo št. 952/2013. Sprejetje CZU je bilo utemeljeno s potrebo po tem, da se „upošteva razvoj prava Unije“.[65]

89. Drugič, glede zgoraj opisanega varstva legitimnih pričakovanj v spisu ni nobenega podatka, iz katerega bi bilo mogoče sklepati, da je nizozemska uprava dala družbi Jumbocarry takšna ali drugačna „natančna zagotovila“ v zvezi s pobiranjem carinskega dolga.

90. Tretjič, načelo pravne varnosti ne izključuje, da je treba določbe razlagati, če njihova vsebina kaže hermenevtične težave, ki subjektom, na katere vplivajo ali ki jih morajo uporabiti, vzbujajo dvome: ravno zato, da se razrešijo ti dvomi, je bil uveden mehanizem pravosodnega sodelovanja, določen v členu 267 PDEU.

91. Četrtič, uvedba novega člena 103(3)(b) CZU dejansko ne prinaša spremembe v zvezi s prejšnjim normativnim položajem. Bolj gre za odgovor na potrebo, da postane obveznost upravnih organov, ki je v skladu s sodno prakso Sodišča[66] že obstajala v CZU in katere normativno izvajanje je padlo na ramena nacionalnega zakonodajalca, ker ji zakonodajalec ni posvetil posebne pozornosti, gotova.

92. V tej zadevi ni mogoče govoriti o pravici dolžnika, da carinski dolg ugasne avtomatično in neizogibno po treh letih po njegovem nastanku, temveč o pričakovanju, da bo do tega prišlo, tudi pod pravili CZS, ki so veljala, ko je ta dolg nastal.

93. Naj ponovim, da take pravice ni bilo, temveč je bilo pričakovanje zastaranja, potem ko se je triletni rok iztekel, če ni bilo zadržanja tega roka, do česar je lahko prišlo bodisi zaradi pritožbe bodisi zaradi upravnega dejanja, s katerim je bil dolžnik obveščen o nameri izterjave carinskega dolga, preden je bila odločba o tem sprejeta.

60 Člen 8(1) Delegirane uredbe določa rok tridesetih dni.

61 Točka 4.7.3 predložitvene odločbe.

62 Sodba z dne 3. decembra 2019, Češka republika/Parlament in Svet (C-482/17, EU:C:2019:1035, točka 148).

63 Prav tam, točka 153.

64 Tako opozarja Svet v svojem pisnem stališču, točka 46.

65 Uvodna izjava 2 CZU.

66 Glej razlago enakovrednih členov CZS, podano v sodbah Molenbergnatie in CEVA, navedeni v točki 38 in naslednjih teh sklepnih predlogov.

94. Kot je trdila nizozemska vlada,[67] trenutka ugasnitve carinskega dolga ne bi bilo mogoče določiti vnaprej s popolno gotovostjo, ker je veljal CZS, čeprav je člen 221(3) CZS določal možnost zadržanja triletnega roka, če se je vložila pritožba v smislu člena 243.[68]

95. Na podlagi razlage Sodišča v zvezi s tem členom 221(3) bi bilo mogoče sklepati, da je tudi med veljavnostjo CZS obvestilo uprave pretrgalo (z ustreznim učinkom na zastaranje) triletni rok, v katerem je bilo treba dolžnika obvestiti o carinskem dolgu.[69]

96. Petič, kot tehtno poudarja predložitveno sodišče, podaljšanje zastaralnega roka z zadržanjem, ki je neločljivo povezano z obvestilom iz člena 103(3)(b) CZU, je neposredno vezano na možnost, ki se daje dolžniku, in sicer, da izrazi svoje stališče, preden carinski organ sprejme odločbo, ki bo negativno vplivala na njegove interese.

97. To pravilo poskrbi za ravnotežje med pravico dolžnika, da izrazi svoje stališče, in finančnim interesom Unije. Nujnost tega ravnotežja prav tako ni novost CZU, logika, da upravno obvestilo zadrži zastaralni rok, pa je obstajala že prej.

98. Šestič, čeprav bi bilo mogoče podaljšanje zastaralnega roka zaradi suspenzivnih učinkov obvestila, vročenega dolžniku, šteti za „novost“ z vidika ureditve v CZS, ki je veljala 4. julija 2013 (ko je nastal dolg družbe Jumbocarry), takojšnja uporaba člena 103(3)(b) CZU od 1. maja 2016 prav tako ni zmanjšala pravne varnosti z vidika gotovosti glede veljavne zakonodaje.

99. Vsak skrben carinski subjekt je lahko poznal razlago Sodišča glede časovne veljavnosti postopkovnih določb in določb materialnega prava v zvezi z bodočimi učinki pravnih položajev, ki še niso dokončni. Ta sodna praksa je ustaljena in sega na carinskem področju tja do leta 1981.[70]

100. Takojšnja uporaba člena 103(3)(b) CZU nazadnje omogoča enako obravnavanje vsakega uvoznika, katerega dolg ni ugasnil zaradi zastaranja na datum, ko je CZU začel veljati v celoti, in sicer, če je nastal pred ali pa po tem. Od 1. maja 2016 imajo vsi pravico, da izrazijo stališče v primeru, obravnavanem v členu 22(6) CZU, v istem roku, izračunanem na isti način.

V. Predlog

101. Glede na navedeno Sodišču predlagam, naj Hoge Raad der Nederlanden (vrhovno sodišče Nizozemske) odgovori tako:

Člena 103(3)(b) in 124(1)(a) Uredbe (EU) št. 952/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. oktobra 2013 o carinskem zakoniku Unije se uporabljata za carinski dolg, ki je nastal pred 1. majem 2016 in do takrat še ni zastaral, ne da bi ta uporaba kršila načeli pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj.

67 Točka 58 njenega pisnega stališča.

68 V skladu s členom 243(1), prvi pododstavek, CZS se lahko „[v]saka oseba […] pritoži na odločbe carinskih organov, ki se nanašajo na uporabo carinske zakonodaje in to osebo neposredno in osebno zadevajo“.

69 Točka 39 teh sklepnih predlogov.

70 Sodba z dne 12. novembra 1981, Meridionale Industria Salumi in drugi (od 212/80 do 217/80, EU:C:1981:270).